

Izaja vsak dan razen nedeli in praznikov.

PROSVETA

Issued daily except Sundays and Holidays.

LETO—YEAR X.

Entered as second-class matter January 25, 1915, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., PETEK 9. FEBRUARJA (FEBRUARY) 1917.

ŠTEV.—NUMBER 34.

ZOPET EDEN AMERIKAN ZAGLAVIL. 62 LADIJ ŠLO NA DNO V 7 DNEH.

George Washington, črnc, izgubil življenje na torpediranem parniku. — Veliki parnik "California" potopljen; 41 oseb pogrešajo. — Ameriški poslanik Gerard s konzuli vred pridržan v Berlinu; Nemčija ne da potnega lista. — Neutralne države protestirajo. — V Washingtonu še čakajo in nadaljujejo s pripravami za vojno.

ZADNJE VESTI.

London, 8. feb. — George Washington (americo), Amerikanec, ki je služil kot kurjač na parniku Turin, je danes izgubil življenje, ko je bil parnik torpediran in potopljen. Drugi Amerikane, Calvin Bay in Fillmore, Utah, se je rešil. Tako se glasi poročilo, ki ga je prejelo ameriško poslanstvo v Londonu. Razen Washingtona sta bila ubita še dva kurjača na torpedirani ladji.

West Point, N. Y., 8. feb. — Na povelje sveznih oblasti so danes poslali vse oblegovalne, šest-palčne topove iz West Pointa v New York, kjer jih bodo namestili v trdnjavah, ki ščitijo mesto.

London, 8. feb. — Dva nadaljnja parnika — Dauntless in Hollands — sta bila danes potopljena po nemških podmornikih, vendar česar česar je število potopljenih ladij naraslo na 62 v sedmih dneh.

New York, 8. feb. — Danes so aretirali 52letnega nemškega mornarja Joseph Lollarja na pomolih, kjer se nahajajo ameriški parniki St. Louis, St. Paul in Lapland. Moč ni mogel pojasniti, česa je tam iskal. Straža okrog parnikov so potrojili.

Petrograd, 8. feb. — Ruski generalni štab namazan, da so ruske čete včeraj napadle nemške pozicije pri Kirilbabi v Karpatih in osvojili nemški zakop. Nemški protinapad je bil odbit.

VELIK PARNIK TORPEDIRAN

Washington, 8. feb. — Ameriški konzul Frost v Queenstownu je včeraj brzojavil državnemu departmentu:

"Angleški parnik California je bil danes torpediran in potopljen brez varila blizu irskega obrežja. Eden Amerikane, ki je bil na parniku, je rešen. Med potniki in mornarji jih nekaj pogrešajo, včeraj dve ženski in več otrok. Kapitan pravi, da je submarnika izstrelila dva torpeda iz daljave 300 jardov brez vsakega obvestila. Amerikane, ki se je rešil, je J. A. Lee iz Montgomery, Ala., in domneva se, da je služil na parniku kot mornar."

Brzojavka je bila takoj predložena predsedniku Wilsonu. Uradno poročilo, da se je rešil edini Amerikane, ki je bil na parniku, daje upanje, da ta čin še ne bo dal povoda za spopad z Nemčijo, kljub temu pa sodijo v Beli hiši in državnem departmentu, da je stvar zelo resna.

New York, 8. feb. — Parnik California, ki je bil včeraj potopljen, je bil na poti iz New Yorka v Glasgow. Poznejše vesti se glasijo, da je bilo na parniku 31 potnikov in 184 mornarjev; med potniki je bilo tudi deset otrok. Ena oseba je izgubila življenje, 30 so jih odpeljali v bolnišnico in 67 oseb še pogrešajo. Parnik je bil oborožen z enim topom samo za obrambo na zadnjem koncu.

NADALJNIH 13 LADIJ POTOPILJENIH; SKUPAJ 68 V SEDMIM DNEH.

London, 8. feb. — Včeraj, sedmi dan brezobzirnega boja na

REZULTAT BREZOBZIRNEGA POTAPLJANJA.

Ladij potopljenih v zadnjih 24 urah	15
Skupna tonaža	31.504
Vseh ladij potopljenih od 1. feb.	60
Skupna tonaža	117.848

morju, je šlo nadaljnjih trinajst parnikov na morsko dno; skupaj od 1. februarja 58 parnikov s 116.696 tonami. Med potopljenimi je enajst angleških ladij, ena italijanska in ena peruvska. Samo iz dveh angleških parnikov pogrešajo 17 mornarjev.

V tukajšnjih uradnih krogih zatrjujejo, da je Nemčija že v petih slučajih kršila svojo obljubo napram Združenim državam in vsi ti slučaj se lahko smatrajo za "sovražno dejanje." Mornariški častniki izjavljajo, da v par dneh Nemčija ne bo več v stanu potopiti toliko ladij.

London, 8. feb. — Po najnovejših vestih so danes podmornike potopile dva nadaljnja angleška parnika, kar zneso skupaj petnajst ladij v zadnjih 24 urah.

GERARD JE ŠE V BERLINU.

Kodanj, 8. feb. — Tukajšnji ameriški zastopnik Egan je prejel več senzacijnih brzojav od Gerarda v Berlinu. Gerard je brzojavil, da nemška vlada ne pusti Amerikane iz Nemčije in njemu ne da potnega lista. On in vsi ameriški konzuli so pridržani toliko časa, dokler se ne odloči, kaj bo ameriška vlada naredila z mornarji interniranih nemških parnikov in da li je poslaniku Bernstorffu zagotovljena varna pot v Nemčijo. Nemška vlada tudi ne pusti Gerarda brzojaviti v Švici, temveč le v navadni angleščini. Dalje javlja Gerard, da so oproščeni ameriški mornarji iz parnika Yarrowdale tudi pridržani kakor vsi ostali Amerikane.

Berlin, 8. feb. — Ameriški korespondent javlja: Poslanik Gerard še ni dobil potnega lista in nič se ne ve, kdaj ga dobi. Gerard je v ravno takem položaju kakor vsi ostali ameriški državljani; uradno ne more več poslovati, kajti vse zadeve ameriškega poslanikstva so že v rokah španskega poslanika. Gerard je naprosil nemško vlado, da mu dovoli oditi s posebnim vlakom, toda vlada še ni odgovorila, pod kakšnimi pogoji bo dovolila Amerikane oditi iz Nemčije. Nemška vlada vsekakor čaka, da li bo ameriška vlada priznala veljavnost prusko-ameriške pogodbe iz leta 1799, ki določa, da imajo državljani ene ali druge sile deset mesecev časa za odhod v slučaju vojne.

(Včeraj so poročali, da je ameriški poslanik Gerard že odpotoval v Švico, ali kakor je razvidno iz tega poročila, ni bila včerajšnja vest resnična).

Washington, 8. feb. — Vlada je bila danes obveščena, da je Nemčija res pridržala poslanika Gerarda, ameriške konzule in mornarje iz ujetega parnika Yarrowdale, ki so bili na zahtevo ameriške vlade pred kratkim oproščeni. Nemška vlada jih ne drži kot "talce", marveč enostavno jim ne da potnih listov za izven Nemčije.

je. Amerikanci so pridržani zato, ker je se je v Berlinu izvedelo, da je ameriška vlada zaplenila nemške parnike in internirala nemške mornarje. V resnici pa nemške ladje še niso zaplenjene, temveč le zastražene v svrhu, da ne bodo poškodovane, in ko bo nemška vlada glede tega na jasnem, je upati, da dovoli Amerikane prosto pot proti domu.

Washington, 8. feb. — Francoska vlada je danes obvestila državni departmentu, da jamči varno potovanje nemškemu poslaniku Bernstorffu proti Nemčiji. Ameriška vlada zdaj pričakuje, da dobi v kratem enako obvestilo tudi od Anglije.

TUDI POTOP "CALIFORNIE" SE NI SOVRAŽNI AKT.

Washington, 8. feb. — Najnovejša brzojavka konzula Fresta iz Queenstowna se glasi, da se je iz potopljene "Californije" rešilo 161 oseb, dočim jih še pogrešajo 41. Parnik je bil torpediran v sredini ob deseti uri popoldne.

Uradniki državnega departmента so mnenja, da tudi potop "Californije" se še ne more smatrati za sovražni akt. Vzlic temu je vlada naročila konzulu v Queenstownu, da naj pošlje vse najpodrobnejše podatke o potopu parnika; obenem zahteva vlada, da naj pošlje rešeni ameriški mornar John A. Lee zapriščeno izjavo in dokaze, da je res ameriški državljan.

NEMČIJA OPAZUJE NEUTRALCE.

Berlin, 8. feb. — (Brezčično). Glavno vprašanje v Nemčiji je zdaj: Kaj bodo storile neutralne države v Evropi? — Novica, da je Wilson urgiral ves neutralni svet na pretrganje diplomatskih stikov z Nemčijo, je napravila tukaj večjo senzacijo kot pa prekinjene vezi od strani Amerike. Zadržega so se Nemci bali skoraj že dve leti, dočim je prvo prišlo nenadoma in delovalo kakor eksplozivna bomba. Nemčija ni pričakovala, da bi bilo kdaj prišlo do vprašanja, da se združijo vse neutralne države proti nji.

Nemško časopisje z veliko zadovoljnostjo konstatuje, da evropski neutralci niso pri volji slediti Wilsonovi akciji. Glede Švice, Nizozemske in skandinavskih držav so v Nemčiji skoraj sigurni, da se ne bodo odzvale iz tehtnega razloga, ker jim je vojna pred nosom in ker dobro poznajo moč nemške armade. Kar se tiče Španije, jo smatra berlinsko časopisje za "dvomljivo", o kateri se še ne ve, kam se obrne. Južno-ameriške republike pa ne bodo po mnenju časopisja storile ničesar razen protestiranja.

BRAZILJA BO DRŽALA NEMČIJO ODGOVORNO ZA ŠKODO NA MORJU.

Rio Janeiro, 8. feb. — Braziljska vlada protestira v svoji notni naslovljeni na Nemčijo, proti submarnim boju, katerega smatra za kršenje mednarodnega zakona. Dalje grozi Brazilija, da bo držala Nemčijo odgovorno za vsako nasilno dejanje, ki bo izvršeno nad braziljskimi ladjami in mornarji.

VPRAŠANJE O VOJAŠKI SLUŽBI.

Generalni štab je izdelal načrt za vojaško lužbo, kateri pa ne ugaja vojnemu tajniku.

VOJNI TAJNIK ZADRŽUJE PREDLOG GENERALNEGA ŠTABA.

Washington, D. C., 8. feb. — V džingovskih krogih se hudejejo na vojnega tajnika in mu očitajo, da ovira načrt generalnega štaba za splošno vojaško dolžnost dasiravno je dežela v nevarnosti. Džingoti bi najraje videli, da se kar čez noč uvede splošna vojaška dolžnost in pravijo, da je najpopolnejši in najprejemljivejši načrt za splošno vojaško obveznost, ki ga je izdelal generalni štab.

Džingote silno jezi, da vojni tajnik zahteva detaljirano poročilo o načrtu in se ne zadovolji z besedami, da je to najboljši načrt, ki je bil kdaj izdelan v Združenih državah in je kot nalašč ustvarjen za republiko.

Vojni tajnik je radoveden, kakšen je ta načrt v detaljih, kar le dokazuje, da je vester v spolnjevanju njegovih dolžnosti. Pa tudi pravico ima vojni tajnik, da zahteva detalje o načrtu. Seveda to džingotom in militaristom ne gre v glavo, ker zanje je generalni štab v vojaških zadevah vir vseh modrosti.

Generalni štab je že pred tedni izdelal načrt in ga predložil. Načrt so vrnil generalnemu štabu s pripombo, da vojni tajnik želi izvedeti nekatere detalje, ki niso dovolj jasno označeni v načrtu. Generalni štab je to izvršil, a vojni tajnik je zahteval še več pojasnila. Pred dvema tednoma je generalni štab zopet predložil načrt, a vojni tajnik zahteva detalje. O tej priliki je vojni tajnik dejal:

"Generalni štab je predložil načrt za splošno vojaško vezbanje. Na njem ni bilo nič popravljene ali vrnilo smo generalnemu štabu, da dovrši razne detalje."

Kaj je znano ljudstvu o tem načrtu? Lahko bi rekli, da nič, če odštejemo nekaj splošnih določb, ki so prišle skozi časnike v javnost.

Znano iz načrta je tole: Državljeni Združenih držav so poverjeni vojaški službi v starosti 19 do 21 ali do 22 leta. Po tem načrtu bi vezbali vsako leto do 500,000 državljanov v orožju, mejtem ko bi bilo po Chamberlainovem načrtu izvežbanih vsako leto do 1,000,000 mladih mož.

Generalni štab trdi, da bi šlo preveč denarja, če se izvede Chamberlainov predlog in da popolnoma zadostuje, če se na leto vojaško izvežba le 500,000 mož. Vse, kar se sliši o načrtu generalnega štaba, prihaja večinoma iz listov, ki so naklonjeni evropskemu militarizmu in ki hočejo dopovedati ameriški ljudstvu, da je vojaški sistem v Franciji "demokratski." Detaljov v načrtu ljudstvo ne pozna!

Če je načrt generalnega štaba res demokratski, zakaj ga ne objavijo v listih in v detalju, da lahko ljudstvo sodi o njem? Ljudstvo ima pravico, da izve, kakšne žrtve se zahteva od njega.

\$1,000 ZA MAJHNO USLUGO.

Marysville, Col., 8. februarja. Kô je v letu 1893 delal farmarski delavec John Hayden blizu Live Oaks, je skočil čez plot, da pomaga orati vdovi Marti Natson. Delavec je že zdavnaj pozabil na ta dogodek, zato je bil te dni presenečen, ko je dobil obvestilo od sodnijske, da mu je vdova za to uslugo zapustila \$1,000.

VREME.

Chicago in severni Illinois v soboto: Jasnó in mrazo, okrog 10 nad ničlo. Severnozpadni vetrovi. Temperatura zadnjih 24 ur v Chicagu: Najvišja 33, najnižja 18.

Solnce izide ob 6:55, zaide ob 5:14.

SENATNA ZBORNICA PODPRLA WILSONA.

Po daljši debati so senatorji sprejeli resolucijo, čeprav se nekateri ne strinjajo z njo.

SENAT JE ODOBRILO AKCIJO PREDSEDNIKA.

Washington, D. C., 8. feb. — Včeraj je senat sprejel Stonovo resolucijo in s tem odobril, da je predsednik pretrgal diplomatske zveze z Nemčijo. 78 senatorjev je glasovalo za resolucijo in 5 proti.

V debati pred glasovanjem so tudi taki senatorji obsojevali Stona, ki so glasovali za resolucijo. Senator Underwood je glasoval za resolucijo, dasiravno jo je smatral za nepotrebno in prezgodnjo. Underwood je dejal, da resolucija ni bila predložena ob pravem času. S takimi resolucijami je treba čakati, je menil senator, da postanejo godne in je pričakoval, da dobe soglasno odobravanje.

"Naj se nas ne sili," je rekel senator, "dati nezrelo sodbo. Nasprotno glasovanje lahko povzroči v inozemstvu mnenje, da ameriško ljudstvo ne stoji do zadnjeje moža in dolarja za predsednikom. Glasoval bum za resolucijo."

Senator Kirtly, novi senator iz Arkanasa in demokrat, je izjavil, da ne podpira Stonove resolucije:

"Menim, da je nesreča," je dejal senator, "da je bila ob tem času resolucija predložena senatu."

Čas še ni prišel, da sprejmemo resolucijo za obravnavanje vsake politike, ki jo potem predsednik izjavi. V znižu ustave predsednik nima pravice napovedati vojne, faktično pa ima moč, da naredi palme v vojno in napravi potrebo za kongres, da jo napove. On je večinoma deloval tako.

Če pride do vojne, in če napovemo vojno — in če jaz glasujem proti vojni — tedaj naj vlada veščina v tej deželi."

Senator Sherman je govoril za resolucijo in je dejal, da je treba glasovati zanj. Tako se pokaže Nemčiji, da je Amerika združena.

Senator Townsend iz Michigana je obsojal akcijo senatorja Stona, ker sili senat, da glasuje ob tem času o zelo važnem vprašanju. Izjavil je, da vsled nastalih razmer vseno glasuje za resolucijo.

Senator Smith iz Michigana je podpiral resolucijo, češ, da je prepozno, da se odneha, četudi se je zgodila kakšna napaka.

DRŽAVE ILLINOIS SUŠE.

Springfield, Ill., 8. februarja. Prohibicionisti vriskajo veselja, ker je senat sprejel v drugem čitanju protisalunsko predlogo. V senatu je bilo oddanih 33 glasov za predlogo, ali sedem več kot je treba. V torek bo predloga v tretje čitana v senatu.

V legislaturni zbornici je stvar malo drugačna. Za predlogo je 77 glasov, ali en glas premalo. "Mokri" pravijo, da imajo oseem glasov večine. Dva poslanca, o katerih so trdili, da sta snuba, sta v tekni dneva uskočila v tabor "mokrih." Volilni odsek je zavrnil štiril volilne proteste. Eden teh protestov je prišel iz Galesburga, v katerem je Basel, ki pripada k "sušnim," protestiral proti izvolitvi njegovega tekmeča.

SNEŽNI ZAMETI NA ZAPADU.

Denyer, Colo., 8. februarja. — Veliki snežni viharji ovirajo železniški promet na Union Pacific železnici. V Wyomingu je v pretečenem tednu vihar napravil take snežne zamete, da je izmed šestdesetih vlakov en sam vlak predril debele snežne plasti in došel v Denver. Družba je odposlala vse snežne pluge na progo in na stotine delavcev, da vzdrži promet. Dokler ni vihar polegel, so se vsa sredstva izkazala preslabša, da bi se z njimi napravila pot skozi snežne zamete.

DELAVCI PROTESTIRAJO PROTI VOJNI.

V New Yorku, Chicagi in drugod se vrše veliki protestni shodi proti vojni.

SOCIALISTI SO POVSOD NA DELU ZA OHRANITEV MIRU.

Chicago, Ill., 8. februarja. — V New Yorku so socialisti že v ponedeljek zvečer obdržali več shodov, ki so bili vsi dobro obiskani.

Tudi v drugih mestih ne drže socialisti križem rok in sklieujejo shode, na katerih pojasnjujejo delavcem, kaj pomeni vojna zanje in priporočajo, naj zahtevajo mir, dokler je še čas in niso razplamtene vojne strasti.

V Chicagu se vrši velika manifestacija za ohranitev miru v petek zvečer v Hod-Carriers Hall na vogalu Green in Harrison ulice. Napovedani so dobri govorniki, ki bodo povedali, zakaj naj se ohrani mir.

Okrajna socialistična organizacija je izdala v mestu 200,000 letakov, na katerih je tiskana proklamacija na delavstvo v Chicagu, da se izreče proti vojni.

PARNIKI NE DOBE SPREMEMBE BOJNIM LADJAM.

New York, 8. feb. — P. A. S. Franklin, predsednik International Mercantile Marine kompanije, je sinoči naznanil, da parnika "St. Louis" in "St. Paul" ne odpluje.

Franklin je podal izjavo, ko je dobil od državnega tajnika Lansinga sporočilo, da vlada ne more svetovati privatnim osebam, naj ladje plovejo skozi pas, ki ga je določila Nemčija, da je varen.

Državni departmentu je naglasil, da se lahko nevarne ladje oborože v obrambne namene in da imajo ameriške ladje pravico pluti povsod po morju.

Družba je na to obvestila svoje agente, da naj nikar za Ameriško parobrodno črto sprejemajo potnikov.

Dogodki povzročajo razna mnenja. V mornarskih krogih razlagajo sporočilo državnega tajnika, da se družba lahko podvrže določbam Nemčije, če družba sama tako odloči. Lahko tudi oboroži parnike, ki plovejo skozi blokadni pas. Ali to mora družba izvršiti iz lastne inicijative in ne na nasvet vlade. Zdaj je odvisno od družbe, če odrinejo parnike proti Evropi in ne skozi blokadni pas. Ravnotako ne svetuje trgovskim ladjam, da se oborože, da odbijejo napad potapljačev.

Če bi predsednik svetoval naj se ladje oborože, ali bi šli dal potniškim parnikom spremstvo bojnih ladij, bi Nemčija mogoče smatrala kaj takega za sovražni akt in bi napovedala vojno, ali pa napadla bojne ladje, ki bi spremljale potniške parnike.

Predsednik vztraja pri tem, da Amerika ne sme izvršiti dejanja, ki opravičuje Nemčijo, da ima pravico do brezobzirnega bojevanja s potapljačami.

New York, 8. feb. — Ameriška parobrodna družba je za nedolgo čen pridržala parnika St. Louis in St. Paul, ki sta v tukajšnjem pristanišču pripravljena za odhod proti Evropi. Parnika sta ustavljena na obvestilo iz državnega departmента v Washingtonu, ki se glasi, da vlada ne svetuje privatnim podjetnikom, da li smejo njihove ladje pluti čez nemško blokadno žono ali ne. Ravno tako vlada odsvetuje oborožitev ameriških parnikov, čeprav stoji na stališču, da imajo neutralni parniki pravico pluti koder hočejo in se braniti v slučaju napada.

Parnik St. Louis ima 5000 zakljev pošte in 2000 zakljev leži še na newyorški pošti. Poštni departmentu namerava poslati pošto po angleškem parniku Cedrie, ki odpluje v soboto. Tukajšnji angleški konzul je danes opozoril javnost, da ni treba ženskam in otrokom zlati potovati po morju izvenmi v nujni potrebi.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Datum v oklepaju n. pr. (December 31-16) poleg našega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravčasno, da se vam ne ustavi list.

ALI JE AMERIKA V NEVARNOSTI?

Medtem ko v Washingtonu čakajo na "sovražni akt" od strani Nemčije, se je dobro vprašati: Kje je nevarnost, ki zahteva, da hitimo s pripravami za vojno? Izvemši nevarnosti za naše ladje v blokadni zoni, katera je pa v Evropi in ne v Ameriki, kje drugje nam more Nemčija škodovati? Ali more Nemčija napasti Ameriko?

Vojna, ki se namreč bliža, je za nas obrambna vojna. "Nemčija nas bo prisilila do vojne in naša dolžnost je, da se postavimo po robu in branimo čast, pravico in svobodo naše domovine". Tako se glasi patrijotični klic — torej so umestna gornja vprašanja. Kaj bomo torej branili? Ali more Nemčija priti do našega obrežja in bombardirati naša mesta ali celo izkrcati svoje čete na ameriška tla?

Ako bi res kaj takega grozilo Ameriki, potem bi bila vojna opravičena. Kljub vsem nedostatom je nam Amerika prva in naša dolžnost bi bila, da jo branimo — da branimo to, kar imamo — proti vsakemu napadu od zunaj. Ali mi ne vidimo te nevarnosti. Ameriška zemlja se nima ničesar bati od Nemčije. Anglija, katero Nemčija najbolj mrzi izmed vseh svojih sovražnikov in katero bi rajša strla danes kot jutri, je oddaljena le par milj od Nemčije — in vendar ni še niti eden nemški vojak stopil na angleška tla! — Kako more potem stopiti na tritisoč milj oddaljena ameriška tla?

Seveda — radi priznamo, da se mora Anglija zahvaliti le svoji mogočni floti, da ji ne pride Nemec do živega; in ravno ta mogočna mornarica brani kajzerju, da ne more nikamor čez morje izvemši s submarinkami.

Edina nevarnost so torej submarinke na morju. Proti tej nevarnosti se pa Amerika lahko zavaruje z minami in s flotilami patrolnih ladij. In če hoče Amerika imeti svobodno pot v Evropo, kjer Nemčija vrši svoj barbarski boj na morju, naj pošlje svoje parnike v spremstvu križark. Ker je vsa nevarnost na morju, je dovolj, če je vsa obramba Amerike omejena le na morje. Največja neumnost bi pa bila, ako bi Združene države mobilizirale armado na suhem, ker je nepotrebna! Ameriška armada naj brani Ameriko doma, če bi kdaj prišlo do tega; zdaj je pa ta nevarnost absolutno izključena. Ali naj gre ameriška armada braniti Ameriko na tuje, v Evropo? Norost! Upamo, da ne bo ameriško ljudstvo nikdar dovolilo kaj takega.

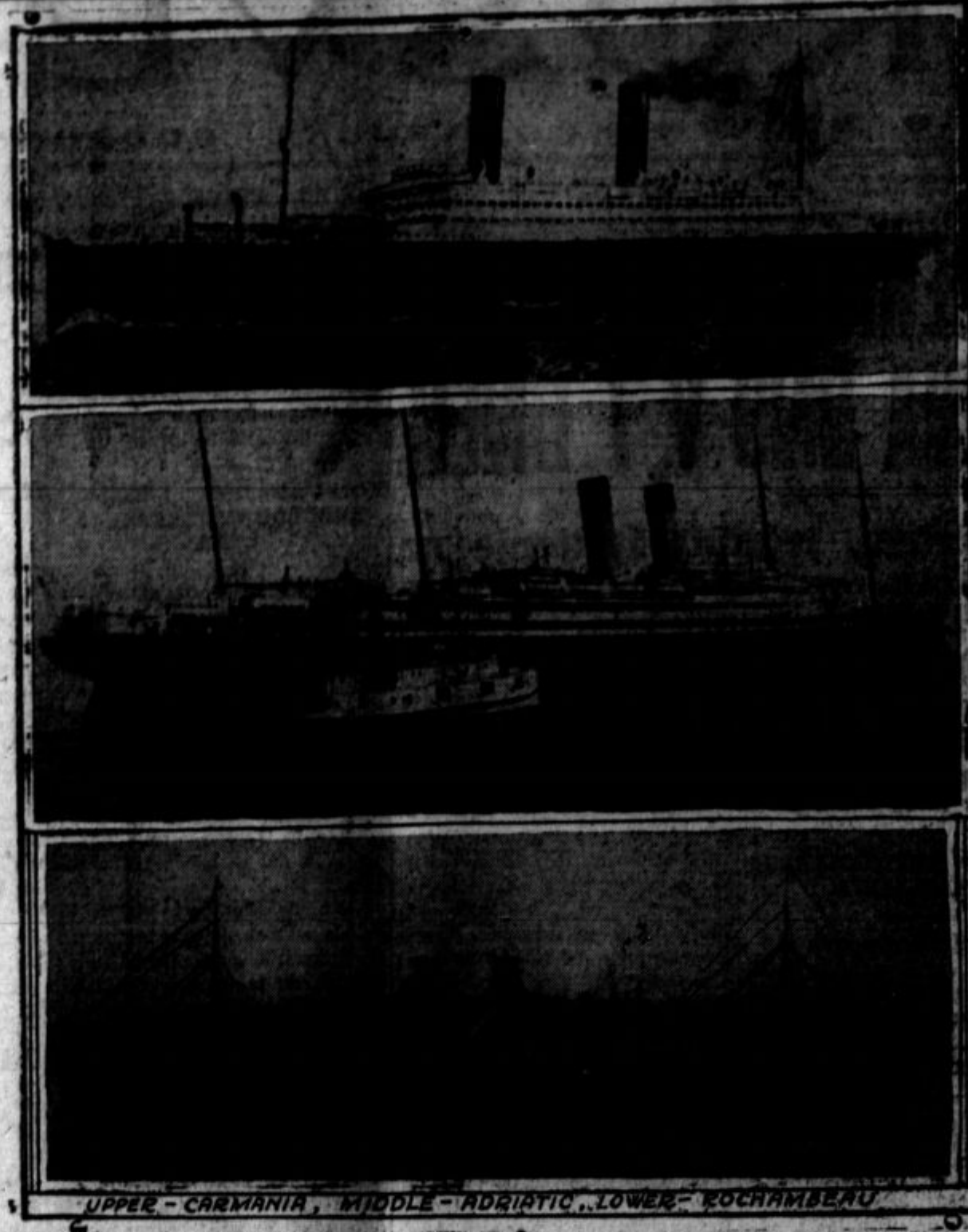
Nekaj se čuje, da bo vlada izdala nov srebrni drobiž po 12 centov in pol. To pomeni, da bodo plutokratje imeli dva centa in pol več dobička na predmetu, ki stane zdaj 10 centov.

Ako pride do tega, da bo morala ameriška armada odriniti v Evropo, tedaj bi bilo pametno, da najprej poberejo tiste, ki so se do zdaj najbolj navduševali za "preparedness". Pravzaprav bi se morali sami ponuditi.

Potreba ne pozna zakona niti obljub! Iz tega je Nemčija pohodila Belgijo in pozabila na obljubo, ki jo je dala Ameriki. Za koga pa so zakoni in pogodbe? Za reveže in brezmočne! — In temu pravijo — pravica!

V državi Massachusetts imajo jetnika, ki je prebil štideset let v ječi s poostreno kaznijo. Država Massachusetts uživa zgodovinsko slavo, da je nekoč sežigala coprnice na grmadi — ampak vsa ta slava je od muh v primeri s 40letnim zaporom tega jetnika. Coprnice so bile hitro rešene vse mizerije, medtem ko to tega reveža mučili 40 let. Upajmo, da pride civilizacija nekega dne tudi v Massachusetts!

Kardinal Gibbons je dejal reporterju Hearstovih listov, da ni res, da bi bil Krist kdaj nasprotoval vojni. "Krist je rekel, da prinaša meč, a ne mir!" se je odrežal kardinal. Zdi se nam, da je nekeje zapisano, da je Krist rekel tudi to, da kdor prime za meč, bo z mečem pokončan. Kako se to strinja?

UPPER - CARMANIA, MIDDLE - ADRIATIC, LOWER - ROCHAMBEAU

Photos by American Press Association.
Tri zavezniški parniki, ki so te dni zapustili New York kljub napovedanemu boju s submarinkami. Zgoraj in v sredi sta angleška parnika "Carmania" in "Adriatic", a spodaj je francoski parnik "Rochambeau". Na vseh treh parnikih se vozijo potniki.

DOPISI.

Alix, Ark. — List Prosveta se mi dopade in ko bom v malo boljšem položaju, bom naročnino ponovil. — Kar se dela tiče, gre se dosti dobro, zaslužek se ravna pa po tem kakšen prostor ima kdo. Iz vseh krajev se slišijo pritožbe o vedno naraščajoči draginji in tako se tudi mi tukaj ne moremo pritoževati, da bi je ne imeli. Tudi premožarske potrebe se se jako podražile. Zvitke papirja, kot se rabi v rovu, stane 90c, zvitke vžigalne vrvice pa 80c itd.

Dne 2. februarja posloval se je od tega kislega sveta nek bivši premogar, ki se je zadnji čas nahajal na nekem homesteadu. Bil je po rodu Nemec, luteranske vere in že bolj prileten. Na homesteadu mu je bolj slabo šlo in zato se je vrnil nazaj k svojim prijateljem (Nemcem). Tožil je, da je slab in da je lačen, nakar so mu postregli z jedjo in mu preskrbeli postelj. Ponoči, ko so drugi zaspati, se je mož vzdignil in šel ven na sveži zrak, tam pa se zgredil in oblezel mrtve. Nek Slovenec, bolj črno pobarvan, se je izrazil, da so ga pokopali "kakor kravo". Moje mnenje je pa, da bi revežu tudi najlepši pogreb nič ne koristil, ko ga je premagalo trpljenje in je zatisnil oči za vedno.

Še to. Po časopisih se je mnogo pisalo o združitvi jednot in zvez, zdaj pa je zopet vse tiho. Jaz mislim, da članstvo je bilo za združitev po veliki večini. Ali se stvar zavlačuje od strani gotovih glavnih uradnikov? — Pozdrav vsem rojakom, dnevniku Prosveta pa mnogo novih naročnikov!

Louis Oster, član S. D. P. Z.

Collinswood, O. — Prosim, priobčite to kot nekaj dodatek k protestu collinswoodskih gospodinj priobčenem v št. 22 Prosvete. Tiče se trgovcev, ki nam hočejo ukazovati kako in pod kakimi pogoji smo lahko njihovi dobri odjemalci. V Collinswoodu biva kakih šest do sedem sto slovenskih družin, ki so vedno podpirale trgovce svoje narodnosti, držeč se gesla: svoji k svojim. Kljub temu se pa izražajo nekteri, ki so si dobro opomogli med nami, da ne živijo toliko od "Kranjcev", kot od drugih narodov. Lahko jim je to govoriti, zdaj ko smo jih Slovenci na noge spravili. Lahko jim je tudi zdaj cene zviševati in lahko jim je tudi znane "stamps" odpraviti. Ampak nikar naj ne mislijo, da nas s tem

bogve kako hudo zadenejo, ker imamo priliko zateči se drugam, ravno v naši naselbini.

Radi "stampov" naj še omenim, da jih imajo v mnogih hišah po pol knjige ali več, in vse to je sedaj zanič. Dotični trgovci pridejo lahko sedaj po nje in jih spravijo za spomin.

Na vsak način pa sem vesela, da nismo odvisne od trgovskega trsta, ker imamo v svoji sredi združeno prodajalno, ktera najlepše vspeva. Ko je bila ustanovljena, imela se je boriti z velikimi težkočami in pravega napredka ni bilo. Trust trgovcev je poskušal, da bi ji izpodkopal tla, pa ni šlo. Zadruga stoji danes na trdnem temelju in odgovarja vsem zahtevam. Rojaki in rojakinje, ne dajmo se šikanirati od gotovih trustovcev, ampak zatecimo se v združeno prodajalno, ktera je ustanovljena od delavcev samih, ustanovljena v naš lasten dobrobit. Jaz kupujem pri zadrugi zvezi že več let in sem bila s potrebo vedno zadovoljna.

Naj še omenim, da priredi slov. združna zveza večerjo zabavo in maskeradno veselico v soboto večer 10. februarja v Jos. Kunčičevi dvorani na Waterloo Rd. Začetek ob sedmih zvečer. — K sklepu pozdravljam vse čitatelje in čitatelje dnevnika Prosvete in odjemalke naše zadrugne prodajalne!

Naročnica Prosvete.

Racine, Wis. — Članom društva Slovenec št. 68 S. N. P. J. naznanjam, da sem bil izvoljen tajnikom društva, ker se je stari odgovoril in da naj se v vseh tajništvah se tikajočih zadevah obračajo name. Dalje opozarjam vse člane, da se vdeležijo izredne seje 14. februarja ob osmih zvečer v navadnih prostorih. — Franc Geršak 832 Racine St., Racine, Wis. (Opomba ured. Naznanilo smo dobili prepozno za obligatno številko Prosvete dne 7. t. m., torej priobčimo danes.)

Springfield, Ill. — Malokedaj se čuje kaj iz te naselbine, oziroma iz glavnega mesta države Illinois.

Z delom tukaj precej povojno in zaslužek je odvisen od prostora in od množine vozov za nakladanje premoga.

Dne 20tega jan. tega leta se je zgodila nesreča v rovu Capitol Shaft, last Capitol Coal Co. Razstrelba strupenih plinov "White damp", kakor se domneva, je vzrok. Dva "fire bossa" ali "shot firers" sta žrtvi razstrelbe. Po dokončanem delu čakala

sta na zadnji strel, kateri je bil v bližini "Escapement Shaft" ali rešilnega izhoda. Strel je prodrl skozi in sta dve ventilaciji zraka skupaj zadeli, kar je povzročilo razstrelbo.

V torek večer 23. meseca je W. J. Bryan imel govor za "ta suhe" Izdali so letake za podpis, da se v prihodnjih volitvah glasuje o vodi. Tako so maziljeni družabnega reda! Državna zakonodaja ima posla polne roke in sicer na banketih pojedinah in sličnem. Za predloge v korist breznaidežnih pa še drobtinice ne. V zadevi draginje živil pa moloh gospodari.

Vzdramiti se delavci trpin v eno močno falango in korakajmo po začrtani poti naprej do zmage. Pozdrav! — Anton Strutz.

Ameriške vesti.

NOV MOST — PAST ZA LJUDI.

Spokane, Wash., 8. februarja. Štiri osebe so bile ubite, ko se je zrušil nov most prek reke Spokane in s sabo potegnili 26 oseb. Eden in dvajset oseb so rešili iz vode žive, štiri so ubite, eno osebo pa pogrešajo. V splošnem sodijo, da jo je voda odnesla enega delavca v vodopad, ki je par sto čevljev oddaljen od mosta.

BOGABOJEČ ŽUPAN.

Johnston, Pa., 8. februarja. Župan Louis Franke je videl, da je koristka pila pivo, in odredil je, da koristke ne smejo zapustiti odra.

Župan pravi, da je videl dekleta, ko je iz steklenice natočila pivo podobno pijačo v čašo, ki je grgrala v grlu in se penila kot pivo.

To je v očeh župana velik greh, in da koristke ne pridejo v skušnjo, morajo odslej ostati na odru.

KAPITALISTI OPONIRAJO ODŠKODNINSKEMU ZAKONU ZA POŠKODBE.

Jefferson City, Mo., 8. feb. — Dokler delavci volijo zastopnike kapitalizma v zakonodajne zbornice, ne morejo pričakovati dobrih zakonov na polju socialnega zavarovanja.

Pametnim delavcem, ki so v zadnji volilni bitki storili svojo dolžnost in glasovali za socialistične kandidate, se prav nič ne čudijo, če se senat in legislaturna zbornica nista strinjala v začetku

glede odškodninskega zakona za poškodbe, končno sta se pa senator Alroy S. Phillips iz St. Louisa in poslanec L. C. Boyle iz Kansas Cityja pogodila, da se odškodnina za manjše poškodbe zniža, kar bi bilo seveda na škodo delavcem. Gospodje se bodo toliko časa pripravili med seboj, dokler ne najdejo izhoda, ki ne bo delal škode podjetnikom.

OČE, MATI IN HOI OBDOJENI V ENEM DNEVU.

Bellefontaine, O., 8. februarja. Mary Starkey je bila obsojena v poboljševalnico na obtožbo njenega moža radi bigamije. Njenega moža Milan Starkeyja so odvledli nazaj v ječo, češ, da je prelo mil dano besedo (parolo). Njuna hči Frances iz prejšnjega zakona, stara 15 let, je bila pa poslana v industrijalno šolo za dekleta.

NEVARNI SAMOKRES.

Kersey, Colo., 8. februarja. — Sedemnajstletni Louis Winchell je ustrelil 12letnega Lester Neala s samokresom 22 kalibra, o katerem so mislili dečki, ki so se igrali, da ni nabit.

Neala so prepeljali v bolnišnico, kjer je v teku ene ure izdihnil. Za otroke ni strelno orožje! Star pregovor pravi, če otroci dobe "pipe" v roke, se obrežejo.

DRŽAVA KANSAS POSTAJA VEDNO BOLJ SUHA.

Topeka, Kans., 8. februarja. — Legislaturna zbornica je sprejela, Bardwellovo predlogo, ki prepoveduje črnikom v državi Kansas oglašati opojne pijače. Oglašanje opojnih pijač je tudi prepovedano z lepaki in letaki.

Kazen za vsak prestop je \$100 ali 30 dni zapora.

Neka druga predloga, ki še ni sprejeta, prepoveduje oglašanje cigaret.

CENA TISKOVNEMU PAPIRU MOGOČE KMALU PADE.

Washington, D. C., 8. februarja. Cena za črnikiški papir pojde kmalu dol. Tako poroča kongresni tiskovni odsek, ki bo nastopil sodnijsko pot proti papirnemu trustu.

PET JIH JE ZGORELO V SPANJU.

Philadelphia, Pa., 8. februarja. Max Pomerant, njegova žena, trije sinovi in hči so zgoreli, ko je ogenj razjedal Pomerantovo hišo. Hiša je prišla goreti, ko je družina spala.

RUDARJEVA USODA.

Cripple Creek, Colo., 8. feb. — V rudniku Beacon, ki je lastnina Albert Beacon Mines kompanije, je podsolu skalovje 47letnega rudarja W. I. J. Langdoma. Rudar je oblezel mrtve.

NAPREDEK V BREZZIŽNEM TELEFONU.

San Diego, Cal., 8. februarja. Kapitan Herbert in kapitan Culver sta se z dvokrovnikom dvignila 800 čevljev visoko. Od takaj sta s pomočjo brezžičnega telefona govorila na razdalji treh milj. Kapitan Culver pričakuje, da se iznajdba že v nekaj dneh tako popolni, da bodo govorili letale med seboj, ko bodo po več milj oddaljeni drug od drugega.

\$6,250,000 ZA MORNARIŠKA OPOREČJA.

Washington, D. C., 8. feb. — Mornariški častniki priporočajo, da se ustanovi mornariško oporišče v San Franciscu. Njih poročilo priporoča, da se takoj dovoli \$1,500,000 za oporišče v San Franciscu; nadaljnih \$2,250,000 za dopolnitev oporišča na Mare Islandu; \$2,250,000 za dovršitev oporišča v Puget Soundu.

UTONIL JE V KANALU.

New York, 8. februarja. — Neznanec je padel 65 čevljev globoko skozi odprto luknjo odvodnega kanala v deročo vodo, ki ga je najbrž odnesla v dve milj oddaljeni East River.

KADAR SE ZGODI — ...

Španska vojna in ve- iz inozemstva.

TI IZ BOJNIH FRONT.

so osvojili Grandcourt v
branju proti Bapaume. —
ih važnih dogodkov ni.

Z zapadne fronte.

don, 8. feb. — Vsed nepre-
našega pritiska na obeh
reke Ancre so bili Nemci
ni uspešni se iz Grand-
ki je zdaj popolnoma v
okoli. Dobili smo nekaj u-
Pri operacijah zadnjih
so imeli Nemci velike iz-
Sovražni upad prekinejo
kolonu Guedecourt je bil
en po našem ognju. Naše
sinoči udre v nemške lini-
zozapadno od La Bassee,
več Nemcev in razdajale
izdolbin. Artilerijski dvo-
bil severno od Somme in
mentieresom in Ypresom.
8. feb. — Vojni urad po-
o majhnih spopadih med
ami in artilerijskem boju
od Verduna.

in, 8. feb. — Bojna aktiv-
zopet pomehala zaradi sla-
remana. Francoski napad
mbeimu v Alzaciji je bil
Pri raznih upadih so naše
ujele 60 moč in vplenile
je puške.

Z ruske fronte.

ograd, 8. feb. — Nemci so
vitem bombardiranj začeli
enzivo proti Zaberežini ob
erezini. Sprva se je sovra-
posrečilo okupirati majhen
na Berezini, toda pozneje
a pregnali nazaj v prejšnje
e.

in, 8. feb. — Naši oddelki
li v ruske linije ob reki
ni, kjer so razdajali zakop
vrnili z 52 ujetniki. Pri u-
ob železnici Kovel-Lutska v
pozicije so se naše partije
rnile z ujetniki. Severno-
o od Kilibabe so Rusi iz-
dva napada, ali brez uspe-
a.

Z rumunske fronte.

ograd, 8. feb. — Naše pred-
raže so iztirale Nemce iz
v okolišču južno od reke
in odbile vse protinapade.
jo noč sta dve sovražni kom-
prekoračili reko Seret, ki
mrznjena, v okolišču Surai,
istočno od Fokkani in na-
naše zakope. Ogenj iz naših
je pa sovražnika pognal

in, 8. feb. — Ob Putni in
a se je začelo pojačati arti-
ki ogenj. Bilo je tudi nekaj
dov med prednjimi straža-

Z italijanske fronte.

in, 8. feb. — Na tirolski fron-
bil zopet močnejši topniški
v dolini Asteo. V dolini
na smo pognali v beg av-
sko partijo, ki je hotela na-
našo pozicijo na gori Maso.
rimorski fronti so Avstrijci
bili nekaj granat v Gorico.

S turške fronte.

in, 8. feb. — Fronta v Me-
amiji: Južno od Tigrisa je
očan artilerijski spopad. In-
rijski in artilerijski boji o-
Felahije so izpadli v prid
ov. Angleški ujetniki prid-
za so Angleži izgubili v bo-
februarja dva bataljona po
so.

zijska fronta: Turške čete
ele karavano 335 kamel ob-
s tovorom.
vkrška fronta: Naše čete so
e poskušane napade na na-
desnem krtu. Naše baterije,
o bombardirale Tenedos, so
le vse svetilnike na otoku.
so v začetku bombardiranja
ni zastavo Rdečega križa,
v ni po izpovedbi begunov
ne bolnišnice na otoku.
trograd, 8. feb. — Z bojišča
vzkajni ni nič važnega.

VEDSKA SE NE BO OD- ZVALA.

ockholm čez London, 8. feb.
iated Press ima informacije
ladnih virov, da bo švedska
a odgovorila predsedniku
onu, da se bo še v nadalje
la neutralnosti, pač pa bo o-
protestiral proti brezobzir-
a submarinskemu boju Nem-

department je danes prejel odgo-
vor Španije na sugestijo predse-
dnika, da naj prekine vezi z Nem-
čijo. Vsebinske note se ni znala,
vendar se domneva, da je španska
vlada odklonila sugestijo.

ŠPANSKA PROTESTNA NOTA.

Madrid, 8. feb. — Španska vlada
je večeraj obelodanila protestno
noto, katero je poslala v Berlin
glede na brezobzirno potapljanje
ladij po submarinskih. Nota se
glasi, da je odlok Nemčije nare-
diti bolec vtisk na špansko vlado.
Španija se drži stroge neutralno-
sti že od začetka vojne in vsled
tega je z vso pravico pričakovala,
da ne bodo njeni državljani
in njene ladje v pomorski trgo-
vini izpostavljene taki nevarno-
sti; ravno tako je Španija po pra-
vici pričakovala, da ne sme trpeti
njena trgovina ali celo izginiti
iz površja morja zaradi razte-
njene nemške blokade. Vsed te-
ga španska vlada odločno pro-
testira proti najnovjšemu odloku
Nemčije z ozirom na submarin-
sko bojevanje, ki je v vseh slu-
čajih proti postavljemu načelom
mednarodnega zakona. Dalje sma-
trna španska vlada, da je napove-
dano uničevanje življenj podani-
kov neutralnih držav kot je Špa-
nija protivno vsem principom, ka-
terih so se doslej držale vse drža-
ve tudi v trenutkih največje silo-
vitosti. Z ozirom na to je špans-
ka vlada prisiljena rezervirati
potrebna sredstva za obrambo
življenja svojih podanikov kakor
tudi za nedotakljivost svoje su-
verenitete, da ne bo prizadeta na-
rodna eksistencija Španije.

ZADEVA AVSTRIJE SE NI RE- ŠENA.

Dunaj, 8. feb. — Avstrijski vla-
dni krogi hladnokrvno čakajo na-
daljšega razvoja in pojavov v
kontroverzi z Ameriko. Neki viš-
ji vladni uradnik je danes izjavil
poročevalcu Associated Pressa, da
je vsa akcija v rokah predsednika
Wilsona, da Avstrija ne išče nobe-
nih razprtij z Ameriko in da ne
bo storila ničesar takega, kar bi
dalš Wilsonu povod, da stopi
pred ameriško ljudstvo in zahte-
va radikalno akcijo. Avstrija bi
radla ostala v prijatelstvu z Zdr-
ženimi državami, ali obenem se bo
držala programa, za katerega se
je odločila skupno z Nemčijo z
ozirom na potapljanje ladij v blo-
kadnih zonah. Dunajsko časopi-
je pa ostro napada Wilsona, češ,
da je enkrat vendarle vrgel krim-
ko iz sebe kot molčeč zaveznik
entente.

Washington, 8. feb. — Zadeva
z Avstrijo se ni rešena in končni
odlok je v rokah predsednika in
državnega departamenta. Ni pa
mogoče izvedeti, kakšen bo ta od-
lok. Predsednik se ni sprejel po-
verilnice avstrijskega poslanika
Tarnowskega.

GRKA JE V ZADREGU.

London, 8. feb. — Reuterjeva
agentura poroča iz Aten, da je
ameriška nota glede na submarin-
ski boj Nemčije spravila grško
vlado v veliko zadrego, da ne ve
kaj bi odgovorila. Vlada bo vse-
kakor počakala na ukrepe drugih
neutralcev.

FRANCIJA DOBI VOJNI KRUH

Pariz, 8. feb. — Francoska vla-
da bo kmalu vpeljala ene vrste
kruh za vso državo. Kakšen bo ta
"vojni kruh", se še ne ve.

New York, 8. feb. — Potniki,
ki so prišli s parnikom Lapland,
priporočajo, da rečni sloj v
Nemčiji zelo trpe na pomanjka-
nju hrane. Ženske in otroci v
Berlinu morajo čakati dolge ure
pod utrim nebom na vsakdanjo
hrano pred občinskimi kuhinjami
in mnogo jih je že zmrznilo med
čakanjem.

London, 8. feb. — Na Angle-
kem bo zmanjkalo krompirja v
maju.

EKSPLOZIJA DINAMITA V NEMČIJI; 200 MRTVIH.

Amsterdam, 8. feb. — Po ve-
steh iz Maestrichta je eksplozija
la tovarna z dinamitom dne 27.
januarja v Schleibachu blizu Co-
logne. 200 delavcev — večinoma
žensk — je bilo usmrčenih.

Zadnji četrtak se je pripetila
eksplozija na železnici med Aix-
la-Chapelle in Louvainom. 26
Belgijcev je bilo mrtvih in ranje-
nih.

NEMČIJA JE OPUSTILA ZEPPELINE?

Pariz, 8. feb. — Po vestih iz
Berlina čez Amsterdam je nem-
ška vlada sklenila opustiti grad-
njo zeppelinov za bojne svrhe. A-
ko je to resnica, potem pomeni,
da so Nemci zavrgli idejo, da bi
razdajali London s pomočjo zeppi-
linov.

STRELI V OGRSKEM PARLA- MENTU.

Amsterdam, 8. feb. — Reuter-
jeva depeša iz Budimpešte se gla-
si, da so večeraj med govorom gro-
fa Teodora Bathanyja počili trije
strelji iz revolverja na galeriji.
Zadeti ni bil nihče. Ko se je pole-
gla silna panika, ki je bila nastala
v zbornici, so aretirali nekega slo-
veka, o katerem trdijo, da je bil
pijan. Bathany je potem nadalje-
val svoj govor s pripombo, da ga
ne sme več nihče motiti.

Širom Amerike.

532 NOVIH PROSILCEV ZA DRŽAVLJANSKI PAPIR.

Chicago, Ill. — Večeraj se je
prijavilo 532 nadaljnjih prosilcev
za državljanski papir in med temi
je bilo 444 prosilcev iz Nemčije in
Avstrije. Danes jih pričakujejo še
več. Pri vrhovnem sodišču se je
glasilo 272 prosilcev in med temi
je 248 odrekli zvestobo nemške-
mu in avstrijskemu cesarju. Pri
krožnem sodišču je bilo 160 pro-
silcev iz Nemčije in Avstrije. Na-
val za državljanske papirje je bil
tako velik, da so morali pri teh
sodiščih pomnožiti pisarniško oseb-
je.

V zadnjih treh dnevih je dobilo
1353 prosilcev prvi papir in med
temi je 1127 prosilcev iz Avstrije
in Nemčije.

PODJETNIKI HOČEJO, DA JIM OBLASTI POMAGAJO RAZ- BITI STAVKO.

Noblesville, Ind., 8. februarja.
Tukaj traja že nekaj dni stavka
ljarjev v tovarni Union Sanitary
Manufacturing kompanije in
gospode podjetnike silno jezi, da
se delavci ne vrnejo kot pohlevni
sužnji na delo.

Ravnatelj Gradwohl je sklical
shod biznismenov. Tem gospodom
je ravnatelj predložil, da potrebu-
je varstvo za posestvo kompanije
in stavkokazev.

Zborovalci, ki takorekoč žive
od delavcev, so na to zahtevali od
župana in šerifa, da nastopita
boj strogo proti stavkarjem.

Odkar je izbruhnila stavka, ni
bilo najmanjšega nemira v mestu.
Kljub temu se zdi ravnatelju in
gospodom biznismenom, da šerif
in župan premalo ostro nastopa-
ta proti stavkarjem.

Za take biznismene, ki očitno
zastopajo koristi delavskih izko-
riščevalcev, je najboljšo zdravilo
delavsko konzumno društvo.

TAT, KI JE IMEL LE DUHOV. NE NA PIKI JE ZOPET V JOLIETU.

Springfield, Ill., 6. feb. — Char-
les Rasmussen, ki je po vsem za-
padu poznan kot "tatinski pridig-
ar" in ni bil 18 let v državi Illi-
nois, je zopet v Jolietu kaznilni-
ci, ker je prelomil dano obljubo.

Rasmussen je kradel le pri du-
hovnih in pridigarjih na zapadu.
Ko je sedel kot mlad moč v jo-
lietski Kaznilnici, je šla njegova
žena v Zion City in je postala
učenka Alexander Dovieja, ki je
bil poznan tudi pod imenom Eli-
ja II. Ko so ga izpustili iz ječe
na njegovo obljubo, da ne bo več
kradel, je izginil.

Komaj je bil Rasmussen prost,
je zopet pričel obiskovati pastor-
je in duhovne in je odnesel vse,
kar je bilo količjak vredno, če ni
bilo pribito s sto žebli. Tako je
srečno kradel do države Washing-
ton. V Spokane je imel smolo in
prisodili so mu štiri leta ječe. Tu
so ga spoznali kot Rasmusena, ki
je bil pomilosten v jolietu kaz-
nilnici, pa je prelomil svojo obljubo.

Vrniti so ga morali v jolietu
kaznilnico, kljub temu da je go-
verjen obljubil, da ga nastavi kot
kuharja, če ga država Illinois ne
zahteva nazaj.

NEVARNI PLIN.

St. Joe, Mo., 8. februarja. —
Tukaj je plin zadušil šest moč,
ki je prihajal iz majhne peti.

POSTEN "HOBO".

St. Louis, Mo., 8. februarja. —
Brez zajtrka in lačen je zapustil
Jesse Lynch občinsko prenočiš-
če. Obrnil se je proti Market
Streetu, da mogoče kaj najde, da
potolaži svoj gladni želodec.

Ko je stopal po ulici, zagleda
rujav zmečkau papir. Razgrne
papir in vidi, da je bankovec za
\$100.

Če bi čitali povesti, bi brali da
je šel "hobo" v prodajalno za
oblike, potem k brivni in na to
se je najedel v restavraciji.

Lynch ni tega storil, ampak je
nadaljeval mirno svoja pot, dok-
ler ni srečal prvega policaja.
Vprašal ga je, če je pošten de-
nar. Ko mu je policaj povedal,
da je pravi stotak, mu je razodel
svojo zgodbo in dodal je, da je
njegova želja, da pride zopet v
roke pravnemu lastniku.

Lynch se je obrnil in zopet je
stopal naprej v mrzlo jutro s
praznim želodcem.

KDO JE ZAKRIVIL PLINSKO RAZSTRELBO.

Chicago, Ill., 8. februarja. —
Odelek občinskih svetovalcev je
prišel s preiskavo o plinski raz-
strelbi, ki je spreminila stano-
vanskega kasarnarja na 14. pl. v grob-
lo kamenja, opeke in ogorelega
lesa. Zaslizane so bile štiri priče.

Mrs. Bessie Fieldman, ki opravlja
delo hišnice, je izpovedala, da
se je dvakrat pritožila pri družbi,
da cev pušča. Zadnjo pritožbo je
napravila 14 dni pred eksplozijo.
"Štiri do pet uslužbencev je pri-
lo v poslopje, pa niso smeli izvr-
šiti popravila," je dejala Fried-
manova.

12letni Samuel Friedman je iz-
povedal, da je opazoval delavce,
ki so izvrševali popravila v kleti.
Jacob Bernheim in Thomas
Booth sta izpovedala, da sta vide-
la na ulici plamen, ki je prihajal
iz cevi, ki je imela razpoko.

TEŽKA OBTOŽBA.

Denver, Colo., 8. februarja. —
Proti Paul Hildebrandu so oblasti
dvignile obtožnico, da je umoril
svojega brata Otto Hildebranda.
Šerif Rucker iz okraja Adams
in dva detektiva so odšli v Strass-
burg, da ga aretirajo na farmi, ki
se nahaja blizu mesta.

Hildebrand je obrnil sum nase,
ker je silil, da se obtoži umora ka-
tero drugo osebo. V ta namen je
najel detektive pri detektivski
posredovalnici De Luc. Detektivi
so odšli na njegovo farmo in vo-
hali so okoli njega in osebe, ki jo
je Hildebrand obdolžil, da je izvr-
šila umor. Ta oseba je bila njegov
sosed, ki je obdolžil Hildebranda
da je izvršil umor.

Otto Hildebranda je našel mrt-
vega njegov brat Paul na njegovi
farmi dne 11. decembra. Imel je
prestreljeno glavo in bil je mrtev
že pet dni.

Hildebranda je zadnjikrat vi-
del živega njegov brat Paul dne
6. decembra. Paul je oddaljen le
tri četrtinke milje od svojega bra-

Slovenska Narodna

Ustanovljena 2. aprila 1904

GLAVNI STAN: 2657—59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907
v drs. Illinois

UPRAVNI ODBOR:

Predsednik: John Vogrič, box 290, La Salle, Ill.

I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, box 86, Girard, Kans.

II. Podpredsednik: Jofok Kubelj, 9409 Ewing ave., So. Chicago, Ill.

Tajnik: John Verderbar, 2703 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cicero, Ill.

Zapiskar: John Melek, 4905 W. 31st St., Chicago, Ill.

NADEBNI ODBOR:

Jofok Ambrožič, 351 box, Cansburg, Pa.

Paul Berger, 741—1st St., La Salle, Ill.

F. S. Tauehar, 674 Ahsay Ave., Rock Springs, Wyo.

POBETNI ODBOR:

Anton Hraat, 811—95th Ave., New Duluth, Minn.

Jofok Radišek, 679 box, Smithon, Pa.

Rudolf Pletierak, 436 box, Bridgeville, Pa.

UREDNİK "PROSVETA":

JOE ZAVERTAK.

VERHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. Korn, M. D., 6802 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

VSE DENARNE ZADEVE IN STVARI, ki se tičejo gl. upravnega odbora
in S. N. P. J., naj se pošiljajo na naslov:

JOHN VERDERBAR, 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

PRITOŽBE GLEDE GENERALNEGA POSLOVANJA se pošiljajo na
naslov:

JOE AMBROŽIČ, Box 351, Cansburg, Pa.

ZADEVE PREPILITIVNE VERHIN E, ki sta jih rešili prva in druga in
stanca, se pošiljajo na naslov:

ANTON HRAAT, 811 — 95th Ave., New Duluth, Minn.

VSI DOPISI, razprave, članki, nasnanila itd. na "Prosveto" se pošiljajo
na naslov:

UREDNIŠTVO "PROSVETA", 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

VSE UPRAVNIŠKE STVARI, narodnina, oglaš., se pošiljajo na naslov:

"PRAVNIŠTVO "PROSVETA", 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

V korrespondenci s tajništvo S. N. P. J., uredništvo in upravljanje
"Prosvete" ne rabite imen uradnikov, marveč napišite naslov, ko je to nave-
d ako šelite, da bo vsaka stvar hitro rešena.

Seje glavnega upravnega odbora se vršijo vsake prve srede in tretji
četrtak v mesecu. Začetek ob eni uri popoldne.

Priporočam

svojo gostilno v obisk vsem Slo-
vencem in Hrvatom v okolici
Youngstown, O. Kadar potujete
skoz mesto ali po opravku, se o-
gledite pri meni. Imam raznovr-
stne dobre pijače, sveže pivo, brin-
jeve, alivove, visky, smotke itd.

Jožef Cigole, 2. 397 Federal St.
Youngstown, O.

\$1.49 GALONA
Garantirane Viske

Dobroznana "Lucky Tiger"
se prodaja sedaj po
ceni, ki se je morala
plačevati prej salunerji
in celo avto. Je zelo
okusna in dobra — pro-
stoma se s jantrom, da
biste gotovo zadovoljni,
ako pa ne se vam denar
vrne.

Stulz Brothers
4 Stulz Bldg.
Kansas City, Mo.

POZOR ROJAKI!

Naznanjam rojakom, da sem
odprl trgovino s mešanim blagom
in priporočam za obilen obisk.
— Vskemu bom hvaležno postre-
gel po zmerni ceni.

ANTON ZORNIK,
HERMINIE, PA.

AMČENA DOBRA VINA IN LIKERJI v čis. 1903
na dohodu in na drobno za vas in vašo družino so dobo
v BERNARDOVI VINARNI
Blue Island
Avenue,
Chicago, Ill.
Telefon
Cannl 842.

NORTH SIDE STATE BANK
ROCK SPRINGS, WYO.

IMA KAPITALA IN REZERVE \$100,000.00

Je izredno pripravljen in opremljen za poslovanje s
SLOVENCMI, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI.

Ni pošiljamo denar vlijem prijateljem in starim domovinom po najnižjih cenah.

Financiramo 4 odstotne obresti na bančne vloge.

Melna, Konservativna in Napredna Institucija.

Pošiljateljem denarja!

Še vedno se lahko denar pošlje v staro domovino po brezšifnem brzojavu
in potem pošto, toda sprejemamo ga le pod pogojem, da se v sed vojni mo-
goče izplača s zamudo.

Denar na bo v nobenem slučaju izgubljen, ampak nastati zamoreje le
zamude.

Po brezšifnem brzojavu se zamore poslati le okrogje zneske po sto, na
primer 100, 200, 300, 400, 500, 600 in tako dalje do deset tisoč kron. Za
brzojavne stroške je najboljši, da se nam pošlje \$4 za vsak naslov; ako bode
kaj prave ali premalo, bomo poslali nazaj, oziroma pisali za primanjkljaj.

Z ozirom na sedanje razmere, ko se veljavna denarja večkrat izpremeni,
bomo od sedaj naprej do razklica, ako se bode cena kronam zvišala, medtem ko
je denar na potu do nas, istega zadržali, ter s pošiljateljem stopili pismeno v
dogovor.

Denar po zvišani ceni bomo le tedaj odpisali takoj naprej, ako bo po-
šiljatelj izrecno zahteval, da naj se denar odpošlje tudi v slučaju, ako se cena
kronam zviša.

Kdor želi, da se izplačilo izvrši po brezšifnem brzojavu, naj pripomeni
na denarni nakaznici "pošilje naj se brzojavno".

Za cene pogledajte v list "Glas Naroda".

TVRDKA FRANK SAKSER,
82 Cortlandt Street, New York.

Lepa Vida,

(Roman. Spisal Josip Jurčič.)

ŠESTO POGLAVJE.

Štiri leta poprej bile so tu na kraškem posestvu, na Basnigojevini, čisto druge skrbi, za lepo Vido, nego danes, ko jo je prišel njen mož iskat, a je prestrašen ni našel.

Tačas je bila ona še deklica sedemnajstletna, ravno vrha dorasla in razevetela, razposajena, nemirna, vesela, tresnoga, vriščeča — hoj! — dekletce, kakor mlado žrebe ognjevita, nagla kakor strela, in lahkih misli tako, kakor iskrih oči in nestanovitna pri delu. Delala je namreč vse in ničesar, bila je povsod in nikjer. V vinogradu, ko so kopali, vzela je mlada Vidka prvi delavski motiko iz rok in kopala je s tako naglostjo in pridnostjo, da je drugi s potom v obrazu niso mogli dohajati. Ali že čez kake pol ure je Vida vrgla motiko ob tla, poskočila navzdol in vse popustivši pevajoč koračila na travnik, kjer so se konji pasli, ter jim je nagajala ali kruhovih drobtin dajala; nekoliko časa namreč, dokler ji ni na misel prišlo, da danes ni mladim mačicam, ki so visoko gori na senu na svet prišle, še nič mleka nesla, tedaj je treba, da brzo stopi zopet proti domu. In hajdi po sokolovje urno navzgor!

Oče in mati sta jo pri tacihi prilikah rada karala in grajala. Ali ker jima je bila Vida odnena, imela sta jo prerada, vzgojila sta jo bila le z mehko in ljubezensko prizanesljivostjo; zato je ni vselej mnogo pazila na to, kaj mamika karajo, ali za kaj oče s staro glavo maja. Na taka karanja je imela različne odgovore. Časi se ji ma je nasmejala izpod las ljubo izza ušes po licu zmruženih, zasuknila se na peti in — pij! — že je bila izginila za ogrom. Drugekrat je obadva stara pošteno sama okarala in je zmagala, večkrat pa je skočila mamici na vrat, ter ji s poljubi usta zamažila, ali pa hudega očko prijala za obe rami in ga glasno smeje se zasukala, kakor da bi hotela plesati z njim, tako, da je stari le še na polu jezen, a že na pol zadovoljen dejal: "Ali mi pojdeš strani, seme ti, semensko!" Časi pa, kade je karana Vida videla, da je stvar resna, umolknila je tudi in unaknila se, a potem se je na njenem vedenju dva dni poznalo, da ni pozabila. Poleg vsega tega pa je deklica svoje roditelje jako rada imela in, kar nekaj pomenja, berači so jo daleč okolo po Krasu hvalili, da je deklica "dobrih rok;" a tudi Basnigojeva velika družina hlapecv in dekel ni bila zlogolena o njej, da si so nekateri, zlasti mlajši, mogli pritoževati se, da je njihovo uho že čulo in čutilo drobno pa dovolj težko njeno ročico.

Taka je bila Vida tedaj štiri leta prej. In tačas je bila Vida neki dan hudo pokarana, najprej jo je mati, potem pa še bolj oče, in sicer tako, da enkrat zopet ni bila šala. Ona pa je bila preverjena, da se ji krivica godi, zato se je skrila za poslednji hišni ogel in tam sedela na solenu, ter na ležeh kladi celo jokati začela — od jeze in samounmiljenja. Poslednji čut je, slišali smo, posebno pri prenežno in ljubeznivo vzgojenih otrocih udomačen.

"Kaj ti pa je, Vida?" vpraša nekdo. Ona glavico dvigne in vidi Antona Samoroda pred seboj. Vsa zarudi, ker ni ji bilo prav, da jo je ta mož videl jokajočo.

"Kaj te briga!" odgovori mu deklica, podpre glavico z eno roko in spodnjo ustnico malo naprej pomoli, kar ji je pa kaj lepo pristalo.

"No, meni, staremu svojem prijatelju bi pa vendar smela tožiti, kaj ti je," reče on, nič užaljen, nategne svoj vedno resni obraz na lehak smeh in brez okolišev prisede k njej na klado.

"Pusti me in pojdi, kamor si misliš," reče ona vedno bolj jezna, kar je pa Antona vedno bolj veselilo.

"Povej mi, zakaj si jokala, potem pojdem; drugače ostanem tu," reče on smeje. Bil je soved in najboljši znanec tu v hiši, smel je tako siten biti iz dobre volje.

"Pojdi!" reče ona srdito in zamahne po strani z roko.

"Hoj, deklica, tepla me pa menda vendar ne bodeš?" smeje se on.

"Precej, če ne greš!"

On se zasmeje, a v tistem trenutku mu možno lopne njena dlan po obrazu, po ustih in po nosu.

Ne vem, kako je to, ali je bil udarec res težji, nego se more od nežne, drobne, dekliške ročice pričakovati, ali pa je bilo oblično predgorje velikana Samoroda ta dan nekako mečje, — nekoliko kapelj krvi udari Antonu iz nosa.

Ko deklica to vidi, obliedi in strepete, oklene se velikega svojega sosedu z eno roko okolo vratu in reče z nepopisno nežnim in skrbljivim glasom: "Ne, ne, ne, ne!"

"Dobro znaš," reče on brisajoč se.

"Jaz te nisem..." dahne ona boječe, in njena usta pridejo tako blizu njegovemu zagorelemu licu, da so ga mehki njeni laski gladili po obrazu.

"Ne ti; sam sem se," reče on pol šalivo, pol očitajoč.

"Jaz nisem mislila tako, govori ona s prosičim glasom. Kri se mu je bila tako že precej ustavila.

"Ne bodi hud," prosi deklica dalje, še vedno nedolžno sestersko roko okolo njegovega vratu držeč.

"Če me enkrat poljubiš," reče on zopet smehljaje se.

"Hočem, če ne... če nikomur ne povem."

"Da si me poljubila?"

"Da sem te udarila, ne materi, ne očetu, ne..."

"Nikomur, ne..."

Dekle vstane na pol, pripogne se čez njegovo koleno in ga poljubi; v tem hipu jo on objame in stisne k sebi za trenotje, da ji vrne poljub, a potem izpustivši jo poleg sebe, obdrži njeno ročico v svoji velkanski roki, česar mu ona ne brani, ter reče nekako v zadregi, zarudel in na pol tiho:

"No, zdaj mi pa morda poveš, zakaj si prej jokala?"

"Zato, ker me vedno zmirlajo."

"Kdof?"

"Vsi, mati, oče... vsak, kdor nima drugega dela, pa se ob mene huduje," reče ona zopet zlovoljna in glasna.

Tedaj meni, da se jim posebno prijetno delo zdi, tebe karati, ti ubožica?"

"No! Zdal misliš, če ti začeti!" reče ona in ga ljuto pogleda s svojimi velikimi očmi.

"Nočem ne," odgovori, "a zakaj bi mi ne povedala, kaj ti je bilo? Glej, zdaj ti precej lahko svetujem, kako naredi, da te ne bodo več karali. — Omoži se!"

"Kam?" vpraša ona brez miselnosti.

"K nam," reče Anton pol šalivo, pol resno, a vendar mu obraz zopet malo od rudečice zatemi.

"K vam? Doli na Samorodovino?"

"Da! Ali ni prijetneje, nego tu pri vas."

"No, bodi moja žena in potem je vse tvoje, kar je moje in domov sem lahko prideš, kadar ti bo volja," reče Anton in želja, hipoma v njem vstala, da bi on, že štiridesetletni, dobil to krasno deklico za ženo, razvnela mu je govor in odvzela mu ono neumno moževsko sramežljivost, ki junake pred slabotno žensko izpreminja v strahopetce.

Čudno, deklici je stvar bila po volji! Doma tu ji ni bilo več po volji. Želela je proč, drugam, kamorkoli... In kar je bilo s početka na pol šala, postala je prava, praveata resnica.

Samorod je že čez nekoliko dni stopil k očetu Basnigoju in prosil lepo Vido za ženo, rekoč iznenadenemu staremu, da ima od deklice že besedo zagotovljeno.

Oče Basnigoj je Antona Samoroda močno spoštoval zaradi njegovega moštva; premoženja je imel tudi dosti; bil je iz čestitega doma in roda; in celo župnik, ki je tudi Basnigojevino obiskoval in ki ni nikdar zastojal dajal dobrega sveta, je bil Antonov brat. Kdo bi bil mogel vrtavostnemu dekletu biti boljše varuh, nego Anton? Če je bil že bolj prileten in vdovec, no, ona ga hoče; in čudno je, da je še tolikanj pametna, da ne sanjari tako, kakor navadno neumna mladost.

To so bili razlogi starega Basnigoja.

Njegova žena se je sicer čudom čudila, ko je zvedela za to subite, celo odgovarjala je nekoliko, ali uvaževala je vendar tudi moževe razloge. "Naj bo v božjem imenu, ali vendar premisli, če ti je prav," rekla je Vidi.

Vida je najprej zbežala in ni hotela o tem nič govoriti. Drugič je pa rekla: "Ne, kar nalašč ga bodem vzela, samo, da me ne boste vsak dan karali; veste mati?" Tako je dejala Vida in se poredno smejala.

"I dete, še gledalo bodeš enkrat, kadar me ne bode že več in prosilo bodeš Boga, da bi me imelo, ko bi te tudi karala," reče stara mati s pol jokajočim glasom in užaljena se obrne v stran.

"No, no, no!" vsklikne Vida. "Le neumni ne bodite." Reki to neuljudnost z ljubim smehom, zgrabi mamico in se zasukne po svoje plešo trikrat okolo braneče se roditelje, potem pa iz veže skoči na polje.

Štiri tedne po tem je bilo svatovanje. Pekli so pod milim nebom celega vola, popili so mnogo sodov vina, skladišnice pogač pojedli in Stoklassek, Samorodov ovčji pastir, je bil tačas tako pijan, da je bil izgrešil ljubega Boga in da je mački botra rekel.

SEDMO POGLAVJE.

Ko je stari Basnigoj prišel na Samorodovino, je bilo vse v strahu in vse po konci.

Vide ni bilo nikjer.

Pomorski razbojniki so jo davi ugrabili, ko je menda mislila iti gori na Basnigojevino, na rojstveni svoj dom k roditeljem.

Tako je Samorodova družina pravila starcu na prva usta, in ubogi oče je moral brzo sesti, da se ni zgrudil na tla, ko je čul to strahovito novice.

In takoj ko so mu povedali to groznost, ni se nihče več menil za šibkostnega starca. Tekali so semtertja, drug drugemu ukazovali, povpraševali se, inčaki se, in ne vedeli, kaj bi, ter so bili drug drugemu na potu.

"Kje je Anton, za Boga svetega, Anton, Anton!" vprašuje oče Basnigoj in po dobrišem času zve, da je Anton tekel ali jezdil na jug ob obali, njegov brat na sever iskat, povpraševati, da je ribičem ukaze dajal, naj proizvedejo in Bog ve kaj, vse za Vido, ki je od davi ni, in ki so jo gotovo odnesli razbojniki, o katerih se je že večeraj govorilo.

"Razbojniki? Ni mogoče, ni mogoče," jadicuje stari, a ne ve si pomoči, ne ve odločiti, kaj bi storil.

Nazadnje mu na misel pride, da je morda ona, ki je iščejo kje v hiši, a drugi je iščejo zunaj; ali pa je morda na izprehodu, kje ne daleč od tod. "Razbojniki, razbojniki, to ni mogoče! Dostikrat se je že prigodilo, da smo iskali česa daleč proč, a bilo je nam blizu in ni bilo izgubljeno, ni ne, ne bode ne daleč."

A neusmiljeni ljudje so povedali dedu, da je že od zore iščejo, da je vse preiskano, daleč okolo že, povsod se pe klicalo ime gospodinjo, a ni bilo ni glasu ne sledu. Glasu ne, ker ni klicev slišala, sledu ne, ker ga je dež lahko ispal, ki je šel pred dnevem in še potem po malem zopet padal.

(Dalje prihodnjaj.)

0 propadu pravosti rimskih cesarjev.

Spisal Fr. Wiesthaler.

(Nadaljevanj.)

Smehljaje pripeljejo na to mlene nožice krasolčnih deklet in zalih mladeničev v sobo, in sicer v obliki, katera več odkriva, nego zakriva: začne se pantomimčen ples ali ballet. Okrog miz stoji nebrojni, na mig gostov čakajoči sužnji in sužnjice, pripravljeni ustreči vsaki, še tako nespodobni želji. To je slika cesarske pojedine. Take gostije so seveda ogromne vsote stale. Cesar Kaligula n. pr. je potratil za eno pojedino 10 milj. sestercijev, t. j. 1 milj. gold. Ne veliko cenejša je morala biti ona, ki je napravil tragik Aesopus svojim gostom. Postavil je namreč pred nje med drugimi rečmi tudi jed, ki je bila le iz jezikov takih tic, katere lepo pojo ali človeški glas posnemajo.

Mnogo premoženja zapravljajo nadalje rimski potratniki z naku-povanjem sužnikov in sužnic, ki jim skoro iz vseh sužniških sej-mov dobajajo. Bilo bi odveč, ako bi hotel vse poštene in nesramne posele naštet, za katere se Rimljani svojih robov poslužujejo. Omenil bodem le najvažnejše. Sužnji imajo oskrbovati vsa potrebna in potratna hišna opravila: oni obdeljujejo polje za svoje gospodarje, in odrejaajo njihove otroke, razviku rimske značajnosti na kvar, ker so po največ popolnem izpri-jeni ljudje. Saj vendar oni služi-jo svojim gospodom deloma za sredstva največjih zlobnosti in ne-sramnosti, deloma pa za tovarno žival. Sploh se z njimi tudi veli-ko boljše ne ravna, kakor z živino. Za vsak, še tako majhen presto-pek, jih gospodarji nečloveško ka-znjujejo, a oni sami še pravice ni-majo, pritožiti se pri kom. Čim bolj potratnost narašča, tem bolj se množi število sužnikov. Mnogi izmed rimskih bogatov njih ima-jo po 400, nekateri celo po 1000. Ker pa sužnjem ni prepovedano, za lastno premoženje skrbeti, na-berejo si nekateri pošteno ali ne-pošteno obilno denarja, ki jim po-tem kot osvobojenec odpira pot do najvišjih časti in z njimi do veljavnosti, katera je rimske države malo vredna. Na dvoru cesar-ja Klavdija n. pr. nahajamo skoro same osvobojenke, med njimi sta v prvi vrsti ministra Pallas in Narcissus.

Najhuje pa se kaže strašna podlost vse te dobe v uživanju spolne ljubezni. Tudi v tem obzi-ru so cesarji najslujsi in najne-zmirlnejši. Pred njihovo pohotnost-jo ni varna ne nedorasta deva, ne deček v cvetu svoje mladosti, ne prosta ženica, ne plemiška dama, ne že omožena matrona, ne bližja sorodnica, ne kristijanka, ne pagan-ka. Vse, vse pada kot ubogi kladni dar cesarski poltenosti. Da se ne bode moje besede komu preostre zdele, hočem iz rimskih in grških pisateljev nekoliko najbolj zanim-ljivih slučajev te vrste navesti. Cesar Tiberius, kateremu je bil kot pečet nesramnih strasti ostu-den srab v obraz vtisnen, udal se je po poročilu Tacitovem (Annal. VI. 1.) pohotnosti tako, da so mu morali sužnji s silo in obetanjem privajati ljudi obeh spolov, ki so njegovi poželjivosti stregli. Njega ni le dražila lepota in nežnost te-lesa, ampak celo sramežljivost in slavni odrod ubogih žrtev. Takrat ste prišli prvi v rabo besedi: "sellaria" in "spintira," o kate-rih mi dandanes, hvala Bogu, še pravih pojmov nimamo. Po Suetoniju (Tib. 43.) so to najbrž kraji in orodja skrivne spolohi, kjer so se reči godile, katerih natanko po-pisati se mi pero ustavlja. Enaka in še ostudnejša dejanja nam pri-povedujejo Dio Cassius (LIX. 3.) o Kaliguli.

Ta cesar, katerega navdaja ži-vinsko poželjenje do ženskega spo-la, oskrunja svojo sestro, imeno-ma Drusillo in njeneega soproga. Na neko ženitev povabljen, ugrabi ženinu nevesto, ter prežene potem oba iz Rima, češ, da sta se shaja-la. Drugim možem jemlje sopro-ge, ter jih zopet zameta, kadar se jih je nasitil. Svojo palačo izpre-minja v hišo razuzdane razkoš-ja: v nalašč za to pripravljenih so-bah zbira soproge najplemenitej-ših mož in zale dečke iz prvih rim-ljanskih rodov in porabo svojo in svojih obiskovalcev, katere k-iti nesramnosti prisiljuje, da mo-re za to od njih draga plačila tir-jeti (Dio LIX. 28.). Kaj naj še le

o Neronu povem, kaj naj zamol-čim? Tega moža se je bila polte-nost že tako polastila, da je bil ve-čut sramežljivosti popolnem izgu-bil. V zverinski kožo zavil se za-ganja v nage, na kole privezane dečke in deklice, ter zadovoljuje tako nečloveško svoji strasti (Dio LXIII. 15.). Po smrti druge sopro-ge Poppaeje Sabine, katero je bil, umrtivši prvo, senatorju Othonu, poznejšemu cesarju, odvel, nale-ti na nekega osvobojenca Spora, ki je bil slučajno Poppaeji zelo podoben. Zaradi tega ga da skopi-ti, vzame ga za ženo, ter se z njim javno poroči. In ta poroka se ne-samo v Rimu, ampak tudi po vsi grški slovesno praznuje. Njegova nesramnost sega tako daleč, da i-menuje tega skoplenca javno svojo ženo, gospo in kneginjo. Sam pa služi v istem času za ženo nekemu drugemu osvobojenecu Py-thagori, s katerim se je bil ravno tako javno poročil (Dio LXII. 15., Tac. Annal. XV. 37.). Enake užit-ke pripravljati tudi naslednjemu ob-činstvu posebno pri javnih pojedini-h. Eno tako mu je moral Tigellinus, zvesti tovariš vseh njegovih hudobij, na Agrippovem jezeru napraviti. Gostitev se vrši na kras-no okinčani plavi, katero druge ladjde sem in tja premikajo. Kot kerminkini so nastavljeni dečki hotniki, ob bregu pa stoji v zaba-vo povabljenim gostom hiše nes-ne sladnosti, napolnjene z imenit-nimi damami in hotnicami, katere se med seboj v nespodobnem vede-nju in plesanju prekositi izkušajo. Ko noč nastopi, razsvetle pri-žgane, baklje vso okrajino, iz o-krog in okrog stoječih poslopj pa se jame razlegati divje petje. Vso noč je posvečena vsakojaki ho-tnosti, katera človeka pod nesp-ačetno živino ponižuje (Tac. An-nal. XIV. 36.).

O drugi taki gostiji nam pripo-veduje Dio Cassius (LXII. 15.). Tudi njo je bil Tigellinus na željo Neronovega osvaja. Gostuje se v gledišču po končanih zverinskih bojih. Sredi gledišča sede Nero, Tigellinus in njuni tovariši na me-hkih blazinah in škerlatnih pre-pogah. Okrog njih pa so postav-ljene hotniške hiše in krčme, kjer se drugi povabljeni gostje ve-selijo. Tu sem pridejo po končani pojedini tudi Nero s svojim spremstvom. Njegov prihod je za-četek najhujskih in najgnusnejših orgij. Tu nahajamo zbrane prve mestne krasotice in najbolj zav-žene vlačuge, device in omožene ženske, sužnje in svobodnjake, plemstvo in prsto ljudstvo, vse se je v obilnem številu sešlo. Vsakdo počenja, kar hoče, vsakdo si sme izmed zbranega ženstva izbrati, kar mu drago. Tu objema suženj v navzočnosti svojega gospoda njegovo soprogo, tam surovi gladi-ator plemiško deklico pred o-čmi njenega očeta. Vse vpije, uka, razsaja; gnječa je strašanska. To terpi celo noč. Ko prisije jutranja zarja, pokaze se opazevalčemu o-česu grozen prizor! Mnogo moških je prišlo ob življenju in mnogo ženskih vidi na tleh ležati; nekaj se jih je bilo v gnječi zadušilo, nekaj pa jih je zdvijano ljudstvo na kose raztrgalo. A nihče nima nad tem večjega veselja, nego Ne-ro sam. Ta pošast je po poročilih zgodovinarjev celo s svojo hudo-bno materjo Agrippino v kervisa-mnosti živila (Tac. Annal. XIV. 2.). Če se tudi naši čuti ustavljajo, tako nezadržano hudobijo verjeti, toliko vendar lahko iz tega poro-čila posnamemo, da je moral mož, kateremu se je kaj takega pripo-sovati moglo, vsake nesramnosti sposoben biti, kajti drugače bi ne bila mogla taka govorica o njem nastati. Kaj je proti tej polteno-sti Klaudius, kateremu očita Dio Cassius (LX. 31.), da je v kervi-samnosti se svojo bratranko, Ne-roinovo materjo Agrippino, živel in jo pozneje tudi za ženo vzel? Kaj Domitianus, katerega dolže pisatelji prečestovanja z njegovo omoženo sestranjo Julijo? Ta rodo-skramba je v primeri z Neronovo hotlostjo komaj vredna, da se o-meni.

Tako počenjajo cesarji. Natan-ko po njihovih pohujljivih zgle-dih se ravna rimsko občinstvo, po-sebno glede na tako zvano "ger-ško ljubezen". Bridko toži o stra-šni tej popačenosti rimski satirik Juvenal bogu Martu, očetu Rim-ljanstva.

O Poppaeji Sabini nam pripove-duje Tacitus (Annal. XIII. 45. in 46.), da je vsakemu moškemu po-željenju, ustrezala, ako ji ki je kaj dobička prinašala. Njen mož Otho pa je vedno krasoto svoje žene Ne-ronu hvalil, da bi ga za njo vnel

in tako svoj upliv pri cesarju izor-čil, ako bi oba eno in isto ženo imela. Pervo se mu res posreči, pe-rije ga Nero iz Rima kot cesar-skega namestnika v Luzitanijo (na Portugalsko). Makro, mo-čeni minister Tiberijev, izpodbija svojo lastno soprogo na prečes-tovanje z mladim Kaligulo, cesar-jem naslednikom, da bi si po tem potu svojo veljavnost tudi za njo-gove vlade ohranil (Tac. Annal. VI. 45.).

Ali zadosti o tem! Ne zamere-te bralec, da sem tako dolgo šli-tvoje čute z gnusnimi rečmi! Ve-deč, da z nevoljo obračam svoje oči od tega dela moje slike, hočem zdaj tvojo pozornost na drug-sthan obrniti, ki te bo de mogoče se svojim velikolepjem bolj uga-la, to je: na potratnost pri nje-nih gledaliških igrach, za katere v Rimljanstvo zlasti v tej dobi ne-izrečeno vneto.

Izpira so one grške. Tam so stari-gle dvojnemu namenu: bile so zabavo in narodno omikanje. V-tako v Rimu; ondi je ljudstvo sa-mo zabavalo zadovoljno. Ker se rimske čutnice veliko bolj trpe-kakor rahločutnih Grkov, nara-no je, da so se morale gledališ-ke predstave dokaj preustroiti in razširiti, ako so hotele ugajati ta-keinu občinstvu, katerega je naj-bolj mikala kri, posebno človeka.

V Rimu razpadajo one v drams-tične igrakaze, pantomimne pre-stave, vozniske izkuse in sleden-je v zverinske in gladijatorske bo-je. Zadnji se ve, da niso mogli vs-akega značaja, ki je bil že sam o-sebi trdosrčen in po tolikih vs-kah odurel, nikakor blažiti, pa-pa so ga morali še bolj podivja-ti. Že za republike bilo je nava-dno, da se odličnejši Rimljani, ki hrepene po višjih časteh, ljudstvo s potratnimi igranji prikupujejo.

Opazivši, da je ta reč rimskemu občinstvu jako po volji, popravi-se je precej nekoliko premočni la-buči, da kažejo svetu svoja bog-stva, nekoliko pa tudi drugi dras-tijani, hoteč svojo slavo, katero si s krvjo preuaganih inozemskih sovražnikov pridobili, povelje-še s prelivanjem krvi na domni-zenlji. Tako je — dal že Fulvius Nobilior po srečno končani vojni z Etolei Rimljanom igre, na katero njemu na čast v Rim došli pri-umetniki gorke zenlje. H krti so razveseljevali takrat Rimljani v prvi več gladijatorski boji lo-lov na leve in parde. Ta vzgled posnane precej Seipio Asiaticus, napravi Mimljanom 10 dni traja-joče igre, uboge azijske države a-mu morale založiti troške. S ka-ko vnetostjo govore še le pisatelji o igrach, s katerimi je Pompej drugemu konzulatu Rimljane na-veselil. Razen dramatičnih pre-stav namreč so se celih 5 dni dv-krat na dan vrgli zverinski boji, v katerih je bilo pomorjenih 500 levov; zadnji dan pošlo celo sto-ne v boj, prikazen, ki je bila v Ri-mu do tedaj popolnoma nova.

(Dalje prih.)

Ako hočete razveseliti prijate-lja s dobrim darilom, naročite s-dnevnik "Prosveto," da bo bil ob dolgih, zimskih večerih.

Za prehlad in gripo.

Je samo eno najboljšo zdravilo na svetu.

Eno škodljivo gorkega

Bolgarskega Krvnega Čaja

Ispite predno greste v postelj m-er in preganlo bo prehlajen-

Kot nalašč za vzdrževanje cele družine v lepem in zdravem sta-nju je brez H. H. Von Schlick Bol-garski Krvni Čaj.

Na tisoče prostovoljnih zahval-nih pisem od oseb, ki so vživali v Čaju, lahko vidite v našem uradu.

Za celo družino dovolj veliki zavoj H. H. Von Schlickovega Bolgarskega Krvnega Čaja, bode zadostoval za pet mesecev, stane pa le dolar. 6 zavojev pa stane pet dolarjev in ga pošljemo na vse strani po sprejemu svote ali da plačate ob sprejemu (C.O.D.)

MARVEL PRODUCTS CO.
8 Marvel Bldg., Pittsburgh, Pa.
Opomba: Ako želite zavarovati zavoj, pošlite 10c več.